

GENERÁLNE RIADITEĽSTVO PRE VNÚTORNÉ POLITIKY
TEMATICKÁ SEKCIA B: ŠTRUKTURÁLNE POLITIKY A POLITIKY
SÚDRŽNOSTI

REGIONÁLNY ROZVOJ

Úloha miest v politike súdržnosti 2014 – 2020

ZHRNUTIE

Abstrakt

Mestské oblasti sú dôležitým faktorom regionálneho rozvoja. Hlavný prínos miest a mestských oblastí bol v programovom období 2007 – 2013 na projektovej úrovni. V programovom období 2014 – 2020 politika súdržnosti rozšírila úlohu mestských oblastí. V praxi je však úloha miest naďalej rozsahovo podobná. Keďže fáza plánovania je takmer ukončená, na ďalšie ovplyvnenie návrhu nových programov už teraz nie je veľký priestor. Ďalšia príležitosť na zapojenie miest sa vyskytne v rámci partnerstiev počas programového obdobia.

Tento dokument si vyžiadal Výbor pre regionálny rozvoj Európskeho parlamentu.

AUTORI

Christine Hamza (Metis GmbH)
Alexandra Frangenheim (Metis GmbH)
David Charles (EPRC)
Stephen Miller (EPRC)

ZODPOVEDNÝ ADMINISTRÁTOR

Marek Kołodziejcki
Tematická sekcia pre štrukturálne politiky a politiky súdržnosti
Európsky parlament
B-1047 Brusel
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKČNÁ VÝPOMOC

Virginija Kelmelytė

JAZYKOVÉ VERZIE

Originál: EN
Preklad: DE, FR

O EDITOROVI

Ak chcete kontaktovať tematickú sekciu alebo odoberať jej mesačný bulletin, píšete na: poldep-cohesion@europarl.europa.eu.

Text bol dokončený v septembri 2014.
Brusel, © Európsky parlament, 2014.

Tento dokument je dostupný na internete na stránke:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ODMIETNUTIE ZODPOVEDNOSTI

Za stanoviská vyjadrené v tomto dokumente nesie výlučnú zodpovednosť ich autor a nemusia vždy predstavovať oficiálne stanovisko Európskeho parlamentu.

Reprodukcia a preklad na nekomerčné účely sú povolené v prípade, že je uvedený zdroj a vydavateľ je o tom vopred informovaný a dostane kópiu.

ZHRNUTIE

Mestá sú z hospodárskeho a spoločenského hľadiska kritickými miestami, ktoré zahŕňajú tak najbohatšie, ako aj najchudobnejšie vrstvy spoločnosti. Kým význam miest v rámci hospodárskeho a spoločenského rozvoja Európy rastie, politiky sa stále orientujú podľa odvetví a administratívnych hraníc. V záujme posilnenia úlohy miest a mestských oblastí pri budúcej tvorbe politiky je potrebné **pochopiť základné črty miest**. Uskutočnilo sa viacero pokusov o vymedzenie pojmu mestských oblastí na základe rôznych typológií. Tieto typológie však nezachytávajú skutočnosť, že tieto oblasti sú rôznorodé a ťažko sa porovnávajú. Taktiež nie je jednoduché vymedziť skutočné hranice mestských oblastí, keďže ich aglomerácie a okolité územia určujú správne hranice nachádzajúce sa medzi funkčnými systémami.

Politika súdržnosti sa tiež zameriava na sektorové tematické oblasti a správne hranice. V posledných rokoch začali viaceré členské štáty aj **Európska komisia** uznávať význam **zameriavania sa na mestské oblasti** ako hlavného prvku celoštátnej a regionálnej rozvojovej politiky. Od roku 1990 Európska komisia presadzuje konkrétne mestské činnosti s cieľom podporovať hľadiská rozvoja miest v európskych politikách. Za posledných 15 rokov bolo vypracovaných niekoľko kľúčových dokumentov. Napríklad, cieľom programov **URBACT I** a II, ktoré vznikli na podnet iniciatívy Spoločenstva týkajúcej sa mestských oblastí **URBAN**, je podporiť európsku sieť pre výmenu skúseností. V období 2007 – 2013 boli **mestské aspekty zahrnuté** do viac než polovice operačných programov, na ktoré sa prideliť značný objem finančných prostriedkov z rozpočtu, avšak medzi štátmi EÚ-12 a štátmi EÚ-15 existovali značné rozdiely. **Skúsenosti**, ktoré **nadobudli** štáty EÚ-15 z **iniciatívy URBAN**, ovplyvnia presadzovanie operačných programov v týchto členských štátoch.

V období 2007 – 2013 sa začal presadzovať nový finančný nástroj – Spoločná európska podpora pre udržateľné investície v mestských oblastiach (JESSICA), ktorý uplatňuje 13 štátov z EÚ-15 a 10 štátov z EÚ-12. Mnohé skúsenosti získané z týchto programov sa prejavili v nových ustanoveniach týkajúcich sa politiky súdržnosti. Vo všeobecnosti programové obdobie 2007 – 2013 zahŕňalo dôležitý proces učenia sa v prípade štátov EÚ-12, pričom sa uznala potreba integrovaného mestského rozvoja.

Nástrojmi politiky súdržnosti v období 2014 – 2020 sa posilnila úloha mestských oblastí uznaním dôležitosti miest v rámci konkrétnych investičných priorít. Európska komisia navrhuje **zásahy na európskej úrovni, na úrovni členských štátov a na miestnej úrovni**.

Úmysel Európskej komisie, aby sa v novom programovom období 2014 – 2020 posilnila úloha miest, sa na úrovni členských štátov nenaplnil. Niektoré krajiny umožnili mestám zúčastniť sa na procese programovania alebo načrtli nové programy, priority či finančné nástroje s cieľom uľahčiť mestám zapojiť sa do integrovanej realizácie projektov. Mohlo sa však urobiť viac v záujme lepšieho zapojenia miest, najmä pokiaľ ide o vypracúvanie programov.

Na úrovni programu sú mestá **buď súčasťou väčšieho regiónu**, alebo sa **jeden regionálny program vzťahuje na administratívne hranice mesta**. V oboch prípadoch sa vyskytujú nedostatky: v prvom prípade majú mestá len veľmi obmedzené postavenie vo vzťahu k ostatným častiam regiónu, a preto sú ich záujmy zohľadňované

v menšej miere. V druhom prípade správne hranice mesta a oblasť operačného programu neberú do úvahy oblasti aglomerácie.

Operačné programy v niektorých členských štátoch zahŕňajú jednu prioritnú os, ktorá sa osobitne zameriava na mestské oblasti uplatňovaním miestnych stratégií. Hoci boli mestské oblasti presunuté z úrovne projektov na úroveň prioritnej osi, neumožňuje sa im spoluvytvárať programy EFRR alebo dokonca programy ESF. Takýto nový program opäť zahŕňa mestské agendy predovšetkým na úrovni projektu a nie na partnerskej úrovni.

Celkový územný investičný prístup, ktorý navrhla Európska komisia, si riadiace orgány nachádzajúce sa prevažne na celoštátnej alebo regionálnej úrovni príliš neoblúbili, pretože sa obávali vysokej záťaže v oblasti riadenia v porovnaní s relatívne malými rozpočtovými prostriedkami, ako aj rizík spojených s presunom právomoci a zodpovednosti na mestá alebo nevyskúšané združenia.

Územné hľadisko, ktorého význam vo väčšine rozvinutejších krajín klesol na 5 % v rámci jednej prioritnej osi, je založené na miestnych stratégiách z predchádzajúceho obdobia, pričom v niektorých prípadoch **nastali škrty v priebehu posledných dvoch programov v súvislosti s týmto územným zameraním**. Sú naplánované **iniciatívy v oblasti inteligentných miest**, ale tieto iniciatívy sa prevažne **obmedzujú na témy súvisiace s energetikou a mobilitou**, a chýba širší celostný prístup k budúcemu rozvoju mesta ako sociálneho, fyzického a technologického subjektu.

V skratke – úloha miest v programovom období politiky súdržnosti **2014 – 2020** sa z hľadiska **rozsahu** javí ako **podobná** v porovnaní s predchádzajúcim programovým obdobím **2007 – 2013**. Hoci sa Európska komisia snažila zlepšiť postavenie zástupcov miest vložением rôznych článkov a odsekov do nariadení, členské štáty prevažne zachovali zavedené postupy. Možno však vidieť rozdiely medzi štátmi EÚ 12 a štátmi EÚ 15. Zatiaľ čo štáty EÚ 15 iba uplatnili rovnaký postup ako v minulosti, štáty EÚ 12 sa pokúsili splniť požiadavky rôznymi spôsobmi.

Programové obdobie je takmer skončené a **priestor na ďalšie ovplyvnenie** návrhu nových programov je **obmedzený**. **Príležitosti**, ktoré prinieslo nové nariadenie o spoločných ustanoveniach, **sa nevyužili**, pretože legislatívny balík bol schválený až po vstupe programového obdobia do záverečnej fázy, a členské štáty ambiciózne myšlienky Európskej komisie nezrealizovali. Ďalšia príležitosť na zapojenie miest sa vyskytne v rámci partnerstiev počas vykonávania programu. Toto možno dosiahnuť buď prostredníctvom projektov a sietí, alebo zapojením miest ako partnerov do budúcich výmen a rozhodnutí týkajúcich sa politiky súdržnosti.

Navrhovaný súbor odporúčaní sa zameriava na krátkodobé a strednodobé činnosti. Opatrenia sa týkajú tvorby politiky zameranej na aglomerácie a mestskej politiky pre budúce programové obdobie, ako aj lepšieho zapojenia zástupcov miest a zlepšenia medziodvetvovej vzájomnej súčinnosti na európskej, celoštátnej a regionálnej úrovni.

Tabuľka 1: Odporúčané činnosti na podporu úlohy miest v rámci politiky súdržnosti

Európska komisia
Vymedzenie mestskej agendy na európskej úrovni s prihliadnutím na európsky model mestského rozvoja
Vypracovanie nástrojov na vykonávanie mestskej agendy
Uznanie problematiky aglomerácií ako ukazovateľa na posúdenie projektu
Vymedzenie podmienok ex ante z hľadiska mestských konceptov a stratégií
Európska komisia – Európsky parlament
Účasť miest na vytváraní politiky (EÚ a členské štáty), pričom Európska komisia bude aktívne vyhľadávať mestá, ktoré sa môžu zapojiť
Posilnenie medziodvetvovej koordinácie politík
Lepšia a systematickejšia spolupráca medzi rozličnými GR Európskej komisie, čo sa týka pochopenia úlohy miest a vymedzenia inteligentných miest
Rozšírenie prístupu inteligentných miest nad rámec otázok súvisiacich s energetikou a IKT
Európske agentúry a Európska komisia
Koordinácia rôznych iniciatív, sietí a programov týkajúcich sa miest na európskej úrovni
Vytvorenie klastrovej platformy pre mestskú problematiku spájajúcu rôzne mestské iniciatívy
Celoštátna správna úroveň
Menovanie zástupcu v oblasti mestskej politiky zúčastňujúceho sa na vypracúvaní európskej mestskej politiky
Vykonávanie aglomeračnej politiky v rámci politiky regionálneho rozvoja
Stanovenie rôznych kategórií regiónov s rozličnými potrebami v oblasti rozpočtových prostriedkov a s odlišným tematickým zameraním
Posilnenie spolupráce medzi aglomeráciami zapojením štrukturálnych fondov
Vypracovanie aglomeračných stratégií zahŕňajúcich nielen mestá, ale aj ich okolie
Posilnenie riadenia aglomerácií
Medziodvetvová koordinácia otázok týkajúcich sa miest
Regionálna úroveň
Siete spolupráce prekračujúce administratívne hranice
Umiestnenie mestských agend na projektovú a programovú úroveň
Spolupráca medzi odvetvovými správami v prospech interdisciplinárnej výmeny mestských agend